

udbredt. Bogen spænder vidt og ender op med mulighederne for udnyttelsen af bl.a. remote sensing som hjælpemiddel ved fremtidige overvågninger af udviklingen i infrastruktur, byudvikling, arealanvendelse etc. En udbredt mangel på illustrationer gør læsningen unødvendig tung og unuanceret, hvilket er synd, fordi bogen i øvrigt er velskrevet. Litteraturoversigten er meget imponerende (34 s.) og bør gennemses af alle med interesse for emnet.

Thomas Balstrøm

Karl K. Turekian: *Die Ozeane. (Geowissen kompakt, 8).*

Enke, Stuttgart 1985. VI, 202 s., ill. 19 cm. DEM 19.80.

Mange aspekter af den oceanografiske grundviden bliver præsenteret på en både koncentreret og lettilgængelig form. Spørgsmål om oceanbassinernes topografi og struktur bliver besvaret, sedimenternes dannelse samt deres transport belyses, ligesom der redegøres for bestemmelsen af oceanbundens alder. Et senere kapitel beskæftiger sig med havvandets kemiske egenskaber samt med geokemiske stofkredsløb i oceanerne. Bogen afsluttes med et tilbageblik på oceanernes historie set i lyset af pladetektonikken og forsøger at besvare spørgsmålet: Hvor kommer vandet egentlig fra?

Bjarne Holm Jakobsen

The Alaskan Beaufort Sea: ecosystems and environments. Ed. by Peter W. Barnes, Donald M. Schell, Erk Reimnitz.

Academic Press, Orlando 1984. XVI, 466 s., ill. 24 cm. USD 39.-.

Denne bog er et produkt af Outer Continental Shelf Environmental Assessment programme. Gennem 21 artikler beskrives og diskuteres miljø og biologi i Beaufort havet nord for Alaska. Bogen kan være af interesse for personer, der arbejder med miljøproblemer og risiko for forurening i arktiske områder.

Henrik Breuning Madsen

Peter Smart and N. Keith Tovey: *Electron microscopy of soils and sediments: examples.*

Clarendon Press, Oxford 1981. VIII, 177 s., ill. 26 cm. GBP 30.-.

Bogen er et opslagsværk, der indeholder en lang række elektronmikroskopbilleder,

som de fremkommer i et scanning transmissionsmikroskop. Disse billeder illustrerer på glimrende vis form og størrelse af sedimentpartikler fra lerpartikler mindre end 2 μ til sandpartikler på 100-200 μ . Specielt interessant forekommer nogle billeder af hvordan de enkelte lerpartikler klumper sammen til aggregater. Bogen er righoldigt udstyret med referencer og der er et godt stikordsregister. Endvidere findes appendix til forklaring af en række specifikke fagtermer. Den vil med fordel kunne benyttes som opslagsværk af alle, der beskæftiger sig med forskellige sider af sedimentologiske problemstillinger.

Morten Pejrup

Albert Sasson: *Biotechnologies: challenges and promises. (Sextant; 2).*

Unesco Paris 1984. 315 s., ill. 18 cm. Pris ikke opl.

Gennem de sidste to årtier har der været en kraftig udvikling inden for bioteknologien, og den er idag anvendt mange steder fx inden for industrien. Dette giver anledning til moralske og etiske diskussioner, der ofte føres på et videnmæssigt løst grundlag. Nærværende bog prøver at løse dette problem ved at give en indføring i bioteknologien på et niveau, så også ikke fagfolk kan få et vist udbytte.

Henrik Breuning Madsen

Environmental effects of offshore oil production: the Buccaneer Gas and Oil Field study. Ed. by Brian S. Middleitch. (Marine science; 14).

Plenum, New York 1981. XVII, 446 s., ill. 26 cm. USD 49.50.

Bogen er en skriftlig præsentation af de foredrag, som blev holdt på symposiet EX-POCHEM 80 i Houston Texas, oktober 1980. Symposiets emne var »Økologiske aspekter i forbindelse med offshore aktiviteter«. De præsenterede indlæg er resultatet af 30 arbejdsgruppers indsats i en periode på 5 år. Følgende emner er omhandlet: Hydrocarboner og svovl i vandfasen, biocider, sedimentologi og geokemi af recente sedimenter, overfladesedimenter og suspenderet sediment, carbonindhold i sedimentet, fordeling af makrobenthos, bakterier i vandfasen, forureningskatastrofer, økosystemmodeller og hydrodynamiske modeller, samt hydrografi og transport og dispersion af kontaminanter. Bogen er forfattet på et højt teknisk niveau og henven-

der sig derfor primært til personer med et detaljeret fagligt kendskab til et eller flere af de behandlede emner.

Morten Pejrup

Thomas Mosimann: *Landschaftsökologische Komplexanalyse.*

Steiner, Stuttgart 1984. 115 s., ill. 23 cm. DEM 24.-.

Denne lille bog giver indledningsvis en teoretisk diskussion af den landskabsøkologiske kompleksanalyse. Begreber og definitioner, som fx geotop og økotop præsenteres, og de metodiske grundprincipper gennemgås. Nødvendigheden af at se på energi- og især stofstrømme i geosystemer understreges stærkt gennem hele bogen.

Efter den teoretiske indføring følger et par afsnit, hvor det mere praktisk betegnede feltarbejde præsenteres. Bogen har en del, kort kommenterede litteraturhenvisninger, og den må nok især siges at henvende sig til den teoretiske interesserede læser, som hovedsageligt ønsker at beskæftige sig med naturgeografiske parametre.

Anette Reenberg

Northern ecology and resource management: memorial essays honouring Don Gill/Ed. by Rod Olson, Ross Hastings, Frank Geddes.

University of Alberta Press, Edmonton 1984. XVIII, 438 s., ill. 24 cm. CAD 30.-.

Intentionerne med denne bog er gennem forskellige case studies at øge kendskabet til det nordlige polare og subpolare økosystem således, at dette ikke bliver fuldstændigt spoleret ved fremtidig menneskelig udnyttelse af fx mineraler og energiresourcer i polarområderne.

Bogen indeholder 17 videnskabelige artikler skrevet af forskellige forfattere. Artiklerne kan naturligt inddeles i fire grupper omhandlende ikke biologiske forhold, dyresamfund, plantesamfund og land use.

Henrik Breuning Madsen

Naturel environment and man in tropical mountain ecosystems = Natur und Mensch in Ökosystemen tropischer Hochgebirge. Hrsg. Wilh. Lauer.

Steiner, Stuttgart 1984. 354 s., ill. 30 cm. DEM 185.-.

Natural environment and man in tropical

mountain ecosystems er en proceedings fra et symposium afholdt i Mainz februar 1983. Bogen indeholder 23 foredrag, der ud fra case studies i Asien, Afrika og Sydamerika diskuterer et bredt spektrum af emner, især koncentreret om klimatologi, land use, vegetation og glaciologi. Stort set alle indlæg er skrevet på engelsk, enkelte er dog på tysk. Efter hvert indlæg er der et referat af den diskussion, der udspandt sig på symposiet om det afholdte foredrag.

Bogen kan være til god inspiration for folk, der skal arbejde i tilsvarende områder.

Henrik Breuning Madsen

Hot deserts and arid shrublands, A&B. Ed. by Michael Evenari, Imanuel Noy-Meir and David W. Goodall. (Ecosystems of the world, 12A & 12B).

Elsevier. Amsterdam: 1985-86. 12A: IX, 365 s., ill. 26 cm. USD 111.-. 12B: VIII, 451 s., ill. 26 cm. Pris ikke oplyst.

Dette omfattende to-bindsværk behandler de varme, nedbørsfattige områder. Bøgerne indledes med et par generelle kapitler om det fysiske og biologiske miljø og om aride økosystemers struktur, men langt størstedelen af værket er helliget 13 kapitler med en omhyggelig gennemgang af hvert sit regionale eksempel. Eksemplerne præsenteres af kendte og veletimerede forskere. De giver en gennemgang af klima, jordbundsforhold, vegetation, dyreliv og menneskets rolle i økosystemerne. Selv om kapitlernes grundelementer i store træk er de samme, er gennemgangen af de regionale eksempler meget individuelt prægede, og hovedvægten er lagt på forskellige temaer. De mange interessante detaileksempler giver tilsammen et bredt indblik i aride økosystemer, men efterlader også det væsentlige indtryk, at megen viden endnu savnes vedrørende økosystemerne i disse udstrakte områder.

Anette Reenberg

Geoffrey W. Dimbleby: The palynology of archaeological sites.

Academic Press, London 1985. XII, 176 s., ill. 24 cm. USD 45.-.

Denne bog beskriver samspillet mellem forekomsten af pollen og jordprofilen, dvs. jordbundsudviklingen. Gennem 8 kapitler får læseren en god indføring i problemstillingen med mange litteraturhenvisninger

til yderligere belysning af emnet. Bogen er velegnet for folk, der ønsker en generel indføring i emnet.

Henrik Breuning Madsen

Massimo Quaini: Geography and marxism. Blackwell 1982.

Blackwell, Oxford 1982. 204 s. 22 cm. Paperback: GBP 5.50. Library ed. GBP 12.95.

Denne bog er vistnok det første større forsøg på i Vesten at analysere den mulige forbindelse mellem Karl Marx' teorier og faget geografi. De første 3/4 af bogen udkom allerede i 1974 på italiensk. Et afsluttende kapitel er skrevet til nyudgivelsen, tillige med en efterfølgende kommenteret bibliografi over marxistisk geografisk litteratur på engelsk, udarbejdet af Russel King (en meget nyttig oversigt).

Bogen starter med et kapitel om geografens krise, som indeholder en kritik af den etablerede (borgerlige) geografis naturdeterministiske, ateoretiske, ahistoriske og eklektiske karakter. Her skitseres også grundlaget for en alternativ, marxistisk geografi.

En marxistisk geografi analyserer helheden og gør det ud fra den af Marx formulerede historiske materialisme, som på samme tid beskæftiger sig med forholdet mellem mennesket og naturen og forholdet mellem menneskene indbyrdes (p. 14).

I de næste to kapitler diskuteres det filosofiske og videnskabsteoretiske grundlag for en marxistisk geografi. Her gøres op med Kant's og Hegel's filosofiske idéer, som hver på deres måde har influeret på geografens udvikling. Mere positivt vurderes Ritter's bidrag, bl.a. hans syn på historien som »a process of the progressive liberation of peoples from the conditions of their own natural environments, which correspondingly become less and less deterministic« (p. 22). Interessant nok fulgte den unge Marx Ritter's geografiforelæsninger i Berlin i 1838!

Bogens længste kapitel har overskriften »From the 'Natural Societies' to 'Historical Society'«. Det indeholder en spændende, Marx-nær gennemgang af den historiske udvikling fra de tidlige fællesskabs-samfund over forskellige former for præ-kapitalistiske samfund og specielt feudalismen til kapitalismen og den industrielle revolution alt anskuet med geografiske briller.

Det følgende kapitel drejer sig om de

økologiske og territoriale modsigelser under kapitalismen. Her citeres fra »Grundrisse«. Dels det berømte citat om tendensen til dannelse af et verdensmarked som direkte indeholdt i kapitalens begreb. Og i forlængelse heraf følgende geografisk interessant formulering:

»Capital by its nature drives beyond every spatial barrier. Thus the creation of the physical conditions of exchange of the means of communication and transport the annihilation of space by time becomes an extraordinary necessity for it« (her efter Quaini, p. 123).

Quaini's behandling af de økologiske problemer forekommer ikke særlig tilfredsstillende; hans styrke ligger afgjort i det filosofiske og videnskabsteoretiske.

I det afsluttende nyskrevne kapitel diskuterer Quaini de nyere bestræbelser på at udvikle en marxistisk geografi. Kapitlet indeholder en velargumenteret kritik af den ortodokse Sovjet-marxistiske geografi både under Stalin, hvor enhver snak om naturens indflydelse på samfundslivet var bandlyst, og i nutiden, hvor »marxismen« uddarter til legitimerende ideologi, og hvor geografien i praksis bliver kvantitativ-teknokratisk. Quaini lægger sig tættere op ad den amerikanske »radikale« geografi, men advarer dens poler mod at falde i hver sin grøft, Harvey i den akademisk-marxistiske og Bunge i den aktivistisk-anarkistiske. Selv udkaster Quaini nogle tanker om at forene fænomenologi og marxisme. Det virker ikke specielt overbevisende.

Som helhed er Quaini's bog både spændende og inspirerende, omend ikke uden grundlæggende svagheder. Dens styrke ligger i de mange Marx-citater og i Quaini's tolkning heraf. Men det er også en af svaghederne, at intet argument forekommer bedre end et Marx-citat. Herved undgår bogen ikke et vist dogmatisk præg. Det er endvidere en afgørende svaghed, at hele den udvikling af marxismen, som foregik mellem Marx (og Engels) og Harvey (!), overhovedet ikke er behandlet. Det betyder, at titlen er noget misvisende. »Marx and Geography« ville være mere dækkende.

De fleste geografer bruger for lidt tid på at dykke ned i fagets videnskabsteoretiske forudsætninger og idéhistorie. Det gælder endda også nogle af de marxistisk orienterede geografer, selv om man skulle forsværge det. Denne bog er en god anledning til at indhente noget af det forsømte!

Steen Folke